

odkriva zapletenost mehanizmov v delovanju KPJ in njenem odnosu do kominterne, kot tudi obratno, odvisnosti KPJ od kominternskih direktiv.

Očakovo delo je opremljeno s fotografskim gradivom, kronologijo Gorkičevega življenja in revolucionarnega delovanja ter uporabljenimi viri in literaturo, ki vključuje tudi popis njegovih del.

Avugust Lešnik

Revolucija pod okriljem Kominterne. Izabrani spisi Milana Gorkića. Beograd: Filip Višnjić in Književne novine, 1987. 399 strani.

V predgovoru k Izbranim spisom Milana Gorkića je Božidar Jakšić zapisal, »naj Zbornik publicističnih del prvega človeka partije, katerega doprinos k njeni obnovi v obdobju 1932–1937 je nedvomen, doprinese k objektivnemu in treznemu ocenjevanju ne samo Gorkičeve vloge, temveč tudi mesta KPJ v zgodovinskih tokovih medvojnne jugoslovanske družbe. Izdaja Zbornika ni samo zapoznalo vračanje dolga pomembnemu akterju KPJ, temveč tudi znak, da dozoreva čas za nepristranske sodbe.«

Gorkičevo politično in publicistično delo ni niti majhno niti nepomembno. Za seboj je zapustil (pri 34 letih) dvasto del večjega in manjšega obsega; nekatera njegova dela, za katera vemo na podlagi dokumentov, da jih je napisal, do sedaj še niso odkrita. Iz obsežnega Gorkičevega dela je izdajatelj vključil v Zbornik dela, ki kažejo na širino piščevega političnega angažmaja in intelektualnega zanimanja. Izbrana dela so v Zborniku razdeljena na pet poglavij: Omladinski pokret, Mednarodne teme, Zbivanja u Jugoslaviji i zadaci KPJ, Kakav treba da bude komunista. Za revolucionarni izlaz iz krize; gre torej za tematsko in ne kronološko razdelitev.

Milan Gorkić je bil eden najplodovitejših partijskih piscev svojega časa. Njegov opus obsega na eni strani rigidne članke direktivnega značaja, objavljene predvsem v Proleteru in uradnih glasilih Kominterne, na drugi strani pa dela, v katerih prevladuje analitični pristop, npr. v člankih, objavljenih v Klasni borbi (Marksistični časopis KPJ). Analitični Gorkičev duh je prisoten predvsem v delih, ki so nastala po sprejetju politike ljudske fronte, kot tudi v delih, v katerih poskuša na teoretičen način osmisliti posamezne jugoslovanske probleme.

Izdajatelj je v Izbrane spise vključil tudi pomembno Gorkičevo knjigo Novim putevima (Pouke iz provala), izšlo 1937. leta. V njej je Gorkić iznesel vse svoje organizacijske in politične izkušnje ter načrtal poti, po katerih se bo gibal Partija v prihodnje, v novih pogojih razvoja in boja. Gorkičeva brošura, ki je izšla tik pred njegovo aretacijo, je kratek čas služila svojemu namenu, saj je bila po sklepu KI preklicana in njena uporaba prepovedana. Omenjeno delo ni zadnje Gorkičevo publicistično delo; napisal je še brošuro Za slobodu i pobjedu naroda. Ker je bil Gorkić aretiran v času tiskanja, so brošuro uničili v tisku. Podatke o brošuri je tako moč razbrati samo iz najave v časopisu Proleter, v kateri je rečeno, da najnovejše Gorkičevo delo obravnava »najvažnejše probleme ljudske fronte v Jugoslaviji ... ter pojasnjuje stališče komunistov do najvažnejših političnih vprašanj«.

Z Izbranimi spisi ter Očakovo biografijo o Milanu Gorkiću smo tako dobili pomembni deli, ki na nov način osvetljujejo vlogo in pomen Milana Gorkića in dejavnost partije v obdobju dvajsetih in tridesetih let. Mirno lahko tudi zapišemo, da obe deli pravzaprav pomenita prispevek k rehabilitaciji Milana Gorkića pri nas ter istočasno narekujejo smiselni popravek v dosedANJI zgodovini Komunistične partije Jugoslavije.

Avugust Lešnik

Jože Pirjevec, Tito, Stalin in Zahod. Ljubljana : Delavska enotnost, 1987. 251 strani.

Jože Pirjevec, profesor na tržaški filozofski fakulteti in specialist za zgodovino 19. in 20. stoletja (»Zgodovina Rusije v 19. stoletju«, »Niccolò Tommaseo med Italijo in Slavijo«, »Tržaški vozeli«, osvetljuje v svojem delu »Tito, Stalin in Zahod« informobirojevski spor z vidika zahodne diplomacije. Delo, prvotno napisano in natisnjeno v italijanščini »Tito, Stalin e l'Occidente« (1985), smo dobili v slovenskem prevodu; avtor je za knjigo prejel nagrado Kidričevega sklada za leto 1988. Slovenski prevod Pirjevčevega dela sovпада s 40-letnico spora med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo oziroma informobirojem, zato je prav, da se ob tem vprašamo, kaj prinaša novega v raziskovanju oziroma razumevanju kompleksnosti leta 1948, predvsem zato, ker temu problemu tudi naše zgodovinopisje zadnje čase posveča vse več pozornosti.

Pisec je delo razdelil na pet poglavij (Drsalec na ledu, Stalin in njegov meziniec, Nenačelen boj za načela, Vroče beograjsko poletje, V igro stopijo kraljice) in obrav-